

DOI: 10.15276/EJ.02.2025.6
DOI: 10.5281/zenodo.15758145
UDC: 332.1:330.3
JEL: R11, R58, O18, O52

ОЦІНКА СУЧАСНОГО РІВНЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

EVALUATING THE CURRENT LEVEL OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINIAN REGIONS

Nataliia V. Husarina, Doctor of Economic Sciences, Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3418-9422
Email: husarina.n.v@op.edu.ua

Received 14.04.2025

Гусаріна Н.В. Оцінка сучасного рівня соціально-економічного розвитку регіонів України. Оглядова стаття.

У статті проведено комплексний аналіз сучасного рівня соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах війни та глобальних викликів. Досліджено динаміку валового регіонального продукту, інвестиційної активності, структури підприємництва, доходів і витрат населення, а також рівня бідності. Виявлено ключові проблеми та позитивні тенденції розвитку регіональної економіки. Окреслено перспективи відновлення та стабілізації соціально-економічної ситуації. Результати дослідження можуть бути використані для формування стратегій регіонального розвитку та вдосконалення державної політики відновлення України.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, регіони України, валовий регіональний продукт, інвестиційна активність, підприємництво, рівень бідності

Husarina N.V. Evaluating the Current Level of Socio-Economic Development of Ukrainian Regions. Review article.

The article provides a comprehensive analysis of the current level of socio-economic development of Ukraine's regions under wartime conditions and global challenges. The study examines the dynamics of gross regional product, investment activity, business structure, household incomes and expenditures, and poverty rates. Key issues and positive trends in regional economic development are identified. Prospects for recovery and stabilization of the socio-economic situation are outlined. The research findings can be used to develop regional development strategies and improve Ukraine's state recovery policy, contributing to balanced growth in the post-crisis period.

Keywords: socio-economic development, regions of Ukraine, gross regional product, investment activity, entrepreneurship, poverty level

В умовах повномасштабної війни та глибокої соціально-економічної трансформації України постала нагальна потреба об'єктивної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів. Суттєві територіальні диспропорції у рівні економічної активності, інвестиційної привабливості та соціального забезпечення створюють виклики як для наукового аналізу, так і для розробки ефективної державної регіональної політики. З огляду на актуальність проблеми, оцінка сучасного рівня розвитку регіонів України набуває особливого значення як для визначення пріоритетних напрямів економічної підтримки та відновлення, так і для формування комплексної стратегії відбудови у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблематика регіонального розвитку України широко висвітлена у роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників. Значний внесок у дослідження зробили праці Плахотнюк В.В., Нечипоренко А.В., Шпак Ю.В., Вершигора Ю.З. Зокрема, акцент робиться на оцінці причин нерівномірності розвитку регіонів, впливі децентралізації на регіональну економіку, а також на проблемах зайнятості та добробуту населення в умовах війни. Проте більшість досліджень зосереджені на довоєнному періоді або містять фрагментарний аналіз новітніх змін, не враховуючи повною мірою трансформаційних процесів останніх років.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми

Попри наявність широкої бази наукових досліджень, недостатньо комплексно проаналізовано вплив повномасштабної війни на регіональну економіку України. Недостатньо розкритими залишаються питання взаємозв'язку між динамікою інвестицій, структурою підприємництва та рівнем доходів населення в умовах воєнного часу. Особливої уваги потребує оцінка змін у структурі малих і середніх підприємств, а також аналіз реальної купівельної спроможності населення за умов зростання інфляції та цін.

Метою статті є комплексна оцінка сучасного рівня соціально-економічного розвитку регіонів України з урахуванням наслідків воєнних дій, інфляційних процесів та інституційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження

Оцінка рівня соціально-економічного розвитку регіонів України є необхідною умовою для формування ефективної регіональної політики, особливо в умовах війни та глибоких трансформаційних змін в економіці країни. Сьогодні соціально-економічний ландшафт України зазнає суттєвих змін, зумовлених руйнуванням інфраструктури, внутрішньою міграцією, інфляційними процесами та глобальними економічними викликами. Особливе значення в цих умовах має аналіз як економічних, так і соціальних показників, що відображають добробут населення та стійкість регіональних економік.

Валовий регіональний продукт (ВРП) виступає ключовим індикатором для вимірювання соціально-економічного розвитку регіонів. Цей показник відображає загальну вартість товарів і послуг, створених у межах конкретного регіону за певний проміжок часу, зазвичай протягом року. ВРП є регіональним еквівалентом валового внутрішнього продукту (ВВП), який розраховується на загальнодержавному рівні.

Показник ВРП характеризує рівень економічної активності регіону та слугує основою для оцінювання економічного розвитку, інвестиційної привабливості та ефективності функціонування господарських суб'єктів. Його розрахунок здійснюють органи статистики, використовуючи дані про доходи, витрати й обсяги виробництва у межах регіону. Варто зазначити, що через військові події статистичні дані щодо змін цього показника наразі доступні лише за період до початку бойових дій (див. табл. 1).

Таблиця 1. Валовий регіональний продукт, млн. грн.

Області України	Роки					Частка валового регіонального продукту у загальному підсумку, відсотків				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Україна	2981227	3560302	3977198	4222026	5450849	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
АРК
області										
Вінницька	92288	111489	129097	135867	173531	3,1	3,1	3,3	3,2	3,2
Волинська	51919	60445	75637	77404	92535	1,7	1,7	1,9	1,8	1,7
Дніпропетровська	313527	369356	390325	398732	582363	10,5	10,3	9,8	9,4	10,7
Донецька	165932	192161	204893	206309	283326	5,6	5,4	5,2	4,9	5,2
Житомирська	61424	77103	85267	91365	113919	2,1	2,2	2,1	2,2	2,1
Закарпатська	43037	52445	61325	62022	75626	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4
Запорізька	130187	147043	155158	167260	228906	4,4	4,1	3,9	4,0	4,2
Івано-Франківська	63809	78439	86679	90398	119680	2,1	2,2	2,2	2,1	2,2
Київська	156829	198142	218647	242406	291519	5,3	5,6	5,5	5,7	5,3
Кіровоградська	52978	64417	73066	75208	99564	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Луганська	30265	35204	40291	43204	52135	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Львівська	147308	177233	214400	236254	296182	4,9	5,0	5,4	5,6	5,4
Миколаївська	69299	79903	92427	96648	124162	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3
Одеська	149392	173224	197153	220242	271669	5,0	4,9	5,0	5,2	5,0
Полтавська	150543	174089	187289	188424	266694	5,0	4,9	4,7	4,5	4,9
Рівненська	48796	56835	67363	71901	88859	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6
Сумська	56473	68476	75827	80432	105254	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Тернопільська	40715	49127	57140	62661	81485	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
Харківська	187238	233279	247592	257805	319796	6,3	6,6	6,2	6,1	5,9
Херсонська	47819	55152	61939	68467	88182	1,6	1,5	1,6	1,6	1,6
Хмельницька	63808	75638	83006	96380	119876	2,1	2,1	2,1	2,3	2,2
Черкаська	73073	93287	103466	108822	131154	2,5	2,6	2,6	2,6	2,4
Чернівецька	28579	33905	41660	45054	54582	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0
Чернігівська	56611	70611	77981	84068	113474	1,9	2,0	2,0	2,0	2,1
м. Київ	699378	833299	949570	1014693	1276376	23,5	23,4	23,9	24,0	23,4
м. Севастополь

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Динаміка валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення свідчить про його загальне зростання як у середньому по країні, так і по більшості регіонів за останні роки. Підвищення рівня ВРП є відображенням низки ключових економічних процесів та тенденцій.

По-перше, це демонструє посилення економічної активності, що виражається у збільшенні виробництва товарів і наданні послуг. Такий результат часто досягається за рахунок інвестування у створення нових підприємств, модернізації наявних виробничих потужностей або розширення окремих секторів економіки.

По-друге, приріст ВРП може свідчити про покращення добробуту населення, адже зростання цього показника зазвичай супроводжується збільшенням рівня зайнятості та доходів громадян. Регіони з високою економічною активністю створюють більше робочих місць та стають центрами тяжіння для трудових ресурсів.

По-третє, позитивна динаміка ВРП є свідченням результативної економічної політики. Зокрема, це може бути наслідком ефективної підтримки малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій, розвитку інфраструктури та запровадження інноваційних рішень.

Крім того, стабільне зростання ВРП підвищує інвестиційну привабливість регіону. Наявність сприятливого бізнес-середовища, доступної інфраструктури та ресурсної бази формує позитивний імідж регіону для потенційних інвесторів.

Окремо варто відзначити, що зростання ВРП також може відображати успіхи у сфері експорту: збільшення частки експортної продукції у структурі ВРП свідчить про розширення присутності регіональних виробників на міжнародних ринках. Водночас позитивна динаміка ВРП потребує глибокого аналізу її складових, зокрема визначення секторів, що забезпечують найбільший внесок у зростання, оцінки впливу на якість життя населення та перспектив стійкості економічного підйому.

Ще одним вагомим показником соціально-економічного розвитку регіонів є рівень інвестицій у їхню економіку, включаючи іноземні вкладення. Цей індикатор відображає рівень економічної стабільності та перспективності регіону (табл. 2). Низький обсяг інвестицій часто сигналізує про наявність соціально-економічних чи політичних ризиків, які стримують інвесторів. Разом з тим, високий рівень інвестицій має супроводжуватися раціональним використанням ресурсів, оскільки їх неефективне освоєння може призвести до нарощування боргового навантаження чи посилення нерівномірності розвитку. Інвестиційна активність регіону є надзвичайно важливою для стратегічного планування, оцінки його конкурентоспроможності та визначення пріоритетів державної політики регіонального розвитку.

Таблиця 2. Капітальні інвестиції за регіонами за 2019-2023 роки, тис. грн.

Області України	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Україна	623978935	508217042	673899339	409659973	627280766
Вінницька	15724889	13601513	16922083	14122127	19212450
Волинська	12663952	9121580	11718339	9535011	12497407
Дніпропетровська	66951109	58601434	78484388	40477938	63067801
Донецька	30594456	26597759	32477585	5564920	7842038
Житомирська	8466947	9270208	11484802	6113180	11566280
Закарпатська	9330284	5080997	9184293	6818030	8893280
Запорізька	14876732	15495040	21039301	9312457	8563679
Івано-Франківська	9305479	6338028	12281979	6851489	12002208
Київська	50295709	32760002	44287688	31168571	51184367
Кіровоградська	7794271	6745999	8678511	7096670	9147036
Луганська	3357465	3259085	4496519	270765	336330
Львівська	31061498	23641491	31483777	26161357	44790018
Миколаївська	12549282	9504884	12135819	5008597	8991126
Одеська	21080135	21437623	24149475	13546742	19150399
Полтавська	23005311	25156889	28044554	17537579	24130778
Рівненська	6729238	5650634	21469390	12042531	13506009
Сумська	7734230	7200076	10554537	5497986	8956585
Тернопільська	9210257	7296821	10660241	8501803	11823173
Харківська	22874643	20248586	24647677	9586004	18057050
Херсонська	12368330	7199137	14616823	700413	743610
Хмельницька	10534118	10617033	13515408	9753202	15153113
Черкаська	11385503	9079342	12299817	9227586	14283813
Чернівецька	4096834	3319516	4289617	3358738	4741733
Чернігівська	8740461	7957105	10293734	8305914	12631781
м. Київ	213247802	163036260	204682982	143100363	226008702

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Згідно з даними таблиці, до 2022 року обсяги капітальних інвестицій в Україні демонстрували позитивну динаміку. Однак із початком повномасштабної війни у 2022 році цей показник зазнав стрімкого зниження майже на 40%. Вже у 2023 році ситуація частково стабілізувалася, і обсяг інвестицій відновився майже до рівня, зафіксованого у довоєнний період. Серед регіонів лідируючі позиції за обсягами залучених капітальних вкладень посідають м. Київ, Київська та Дніпропетровська області. В Одеській області, як і загалом по Україні, інвестиційна активність зростала до початку бойових дій у 2022 році.

Важливим індикатором оцінки економічної активності регіону виступає кількість функціонуючих підприємств за категоріями: великі, середні, малі та мікропідприємства. Цей показник характеризує загальний рівень підприємницької активності та дозволяє зробити висновки щодо структури та стану економіки регіону. Висока чисельність діючих підприємств свідчить про динамічний розвиток економіки, активне залучення капіталу, підтримку підприємницьких ініціатив і стабільний попит на товари й послуги. Аналізуючи співвідношення різних типів підприємств, можна визначити домінуючі сектори економіки в регіоні. Зокрема, переважання мікро- та малих підприємств зазвичай вказує на розвиток місцевого бізнесу, тоді як значна частка великих підприємств свідчить про розвинену промислову основу регіону. Кількість суб'єктів господарювання безпосередньо впливає на можливості працевлаштування населення. Великі підприємства, як правило, створюють значну кількість робочих місць, тоді як малий і середній бізнес часто відіграє вирішальну роль у забезпеченні зайнятості, особливо у невеликих громадах та сільських територіях.

Динаміка кількості діючих підприємств за їх розмірами в Одеській області та по Україні в цілому за період 2019-2023 років відображена у таблиці 3.

Таблиця 3. Кількість діючих підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2019-2023 роках

	Роки	Усього, одиниць	У тому числі							
			великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		з них мікропідприємства	
			одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%	одиниць	%
Україна	2019	380597	518	0,1	17751	4,7	362328	95,2	313380	82,3
	2020	373822	512	0,1	17602	4,7	355708	95,2	307871	82,4
	2021	370834	610	0,2	17502	4,7	352722	95,1	304650	82,2
	2022	261924	494	0,2	14783	5,6	246647	94,2	206213	78,7
	2023	307852	512	0,2	14070	4,6	293270	95,2	254982	82,8
Одеська область	2019	25871	23	0,1	959	3,7	24889	96,2	21658	83,7
	2020	25465	20	0,1	926	3,6	24519	96,3	21429	84,2
	2021	23962	22	0,1	916	3,8	23024	96,1	19962	83,3
	2022	17065	18	0,1	826	4,8	16221	95,1	13619	79,8
	2023	20457	18	0,1	783	3,8	19656	96,1	17111	83,6

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

У 2023 році, попри триваючі бойові дії, в Україні зафіксовано зростання кількості великих підприємств. Така тенденція свідчить про розвиток національної економіки, формування сприятливого середовища для капіталовкладень та розширення можливостей для функціонування масштабного бізнесу.

Великі підприємства – це суб'єкти господарювання, що відповідають визначеним законодавством критеріям за рівнем доходу, чисельністю персоналу або іншими параметрами. Згідно з українським законодавством, до цієї категорії належать підприємства, в яких середньорічна чисельність працівників перевищує 250 осіб, а річний дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становить понад 50 мільйонів євро у гривневому еквіваленті. Такі підприємства зазвичай діють як на внутрішньому, так і на міжнародних ринках, здійснюючи вагомий вплив на економіку країни. Їх діяльність базується на значних виробничих потужностях і розвиненій інфраструктурі, що дає їм змогу формувати економічний профіль цілих регіонів. Крім того, великі підприємства є вагомими працедавцями, створюючи численні робочі місця, особливо у промислово розвинених регіонах.

На відміну від великих підприємств, середній бізнес в Україні протягом останніх п'яти років демонструє тенденцію до скорочення кількості. Це є тривожним сигналом для економіки, оскільки вказує на наявність низки факторів, що стримують розвиток середніх підприємств. Серед таких чинників — обмежений доступ до фінансових ресурсів, високі кредитні ставки, зростання вартості енергоносіїв, логістики та інших витрат. Часто середні підприємства стикаються зі складнощами, які недоступні для великих компаній або надто обтяжливі для їхньої діяльності. Крім того, спостерігається тенденція переходу середніх підприємств до інших категорій. Задля отримання податкових пільг деякі підприємства навмисно зменшують масштаби своєї діяльності, щоб потрапити до категорії малих підприємств. Інші ж можуть бути інтегровані у структуру великих компаній внаслідок поглинання.

Водночас переважна більшість суб'єктів господарювання в Україні – це малі підприємства, які становлять близько 95 % від загальної кількості. Сукупно мікро-, малі та середні підприємства (ММСП) складають основу української економіки, забезпечуючи 99,98% усіх зареєстрованих підприємств. Незважаючи на значний деструктивний вплив війни, ММСП продемонстрували високу адаптивність та стійкість. Після початкового шоку, спричиненого повномасштабним вторгненням, підприємницький сектор оперативним чином відновив свою діяльність: хоча на початку війни близько 64% ММСП призупинили або згорнули свою роботу, вже у 2023 році більшість із них змогли відновити господарську активність. Такий рівень гнучкості свідчить про стійкість української економіки до кризових явищ, оскільки мікро-, малі та середні підприємства швидше адаптуються до змін ринкової кон'юнктури.

Серед соціальних індикаторів розвитку регіонів особливе місце займають рівень доходів населення, показники бідності, доступність та якість медичних і освітніх послуг, а також індекс людського розвитку (ІЛР), який включає очікувану тривалість життя, рівень освіти і доходи населення. Дані щодо доходів та витрат населення за регіонами України наведено у таблиці 4.

Аналізуючи ці дані, можна констатувати стабільне зростання як доходів, так і витрат домогосподарств. Водночас темпи зростання витрат випереджають темпи збільшення доходів, що є потенційним сигналом економічної напруженості. Такий розрив може бути зумовлений підвищенням цін на основні споживчі товари й послуги – харчові продукти, комунальні послуги, транспорт.

Якщо доходи населення не встигають за темпами інфляції, купівельна спроможність громадян знижується. Витрати домогосподарств зростають вимушено, навіть без збільшення обсягів споживання. Більш того, за умов високої інфляції навіть за зростання номінальних доходів реальні доходи продовжують знижуватися, що змушує людей витрачати більше коштів заради підтримання базового рівня життя, при

цьому купуючи товари нижчої якості або скорочуючи заощадження. Коли витрати населення перевищують його доходи, зростає залежність від заощаджень та кредитних ресурсів, що призводить до зростання боргового навантаження. Подібні процеси свідчать про економічну нестабільність та невизначеність щодо майбутнього.

Таблиця 4. Доходи та витрати населення по регіонах України за 2017-2021 рр., млн. грн.

Регіони	Доходи					Витрати					Реальні доходи, %				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Україна	2652082	3248730	3744060	4045191	4863519	2621444	3217183	3756517	3981271	4855869	110,9	110,9	109,0	104,5	109,2
Автономна Республіка Крим
області															
Вінницька	94417	114480	129061	138552	164892	85875	104683	126650	134057	147486	114,9	110,1	109,3	106,5	111,9
Волинська	53204	63810	72185	77720	93685	53782	65365	74044	78763	94536	112,2	107,2	107,8	103,0	109,5
Дніпропетровська	245778	307844	360385	384511	452155	225791	271658	332979	349918	438827	112,8	117,8	110,0	103,0	108,5
Донецька	141340	174771	199322	210207	244546	102741	116696	140509	150167	174219	103,6	117,5	105,3	101,5	104,3
Житомирська	70126	84830	97301	102465	121614	71365	86724	97423	100534	118550	113,0	110,9	109,4	103,4	108,1
Закарпатська	56568	69194	78182	84270	97918	61882	75368	85945	90112	106995	111,3	108,2	107,0	105,0	104,6
Запорізька	122759	147627	169384	178172	209254	115968	142289	162883	166959	207710	107,9	107,2	107,0	106,6	106,7
Івано-Франківська	73474	87479	98587	106202	125265	69627	83876	98120	106157	122676	112,5	108,4	107,5	104,2	107,1
Київська	117755	150606	173511	186594	230917	147551	179874	229758	240221	311613	111,5	117,7	108,5	103,3	112,1
Кіровоградська	54514	63999	71713	76911	90666	53232	65497	73683	77041	92715	111,2	106,9	106,8	106,4	105,8
Луганська	49342	58880	66287	71087	83940	35486	39277	49395	51512	58548	103,4	114,8	108,2	105,7	106,3
Львівська	152256	189077	216876	235055	286669	161920	200007	227561	238027	290164	113,2	112,9	109,9	104,8	111,6
Миколаївська	67558	81581	92529	99040	119175	64909	78615	90586	95588	114099	111,9	110,1	107,1	104,2	110,7
Одеська	153640	193923	225458	245164	296187	178378	219938	244834	251448	317461	110,6	113,4	110,8	106,5	107,1
Полтавська	92768	114656	129647	138898	167228	88651	109575	127873	135218	160060	110,6	113,7	108,2	104,7	110,1
Рівненська	61831	73661	82555	88077	105032	57180	70651	79948	86486	98115	112,4	107,2	107,1	102,6	108,6
Сумська	67287	79848	89702	96629	116265	60627	74282	84657	88126	104009	109,5	108,2	107,8	105,1	108,7
Тернопільська	52196	61731	68282	74502	90012	49260	60957	68807	74083	85961	111,9	108,4	106,9	107,3	110,9
Харківська	175850	216227	245934	263215	321587	203127	259421	287217	295419	351762	109,1	104,2	107,1	109,7	110,6
Херсонська	57144	68064	76449	83199	99237	62317	75566	82867	87658	102959	107,5	108,1	106,5	106,1	107,6
Хмельницька	73520	86821	97560	105067	126311	73019	89882	103125	106266	118796	111,0	104,0	107,6	106,5	109,1
Черкаська	69399	82600	92887	99767	121741	72818	88896	102766	109930	124024	111,6	107,6	108,2	104,6	109,1
Чернівецька	43542	52108	58028	62695	74630	49642	61722	66874	68816	79845	113,4	106,8	107,5	106,6	108,2
Чернігівська	58255	69247	76808	82929	98820	58681	71864	79399	85454	101720	110,4	107,1	107,3	104,9	104,7
м. Київ	447559	555666	675427	754263	925773	417615	524500	638614	713311	933019	110,6	110,6	113,0	102,1	112,7
м. Севастополь

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

У 2022 році, через війну і рекордну інфляцію (26%), доходи українців значно впали, але у 2023 та 2024 роках спостерігалось їхнє зростання. Зокрема, середній рівень заробітної плати збільшується (рис. 1). В державному секторі це збільшення відбувається за рахунок фінансової допомоги від партнерів та міжнародних фінансових організацій. А в приватному, заробітна плата зростає тому, що бізнес відчуває гострий брак кадрів, людей не вистачає і це змушує підіймати зарплати.

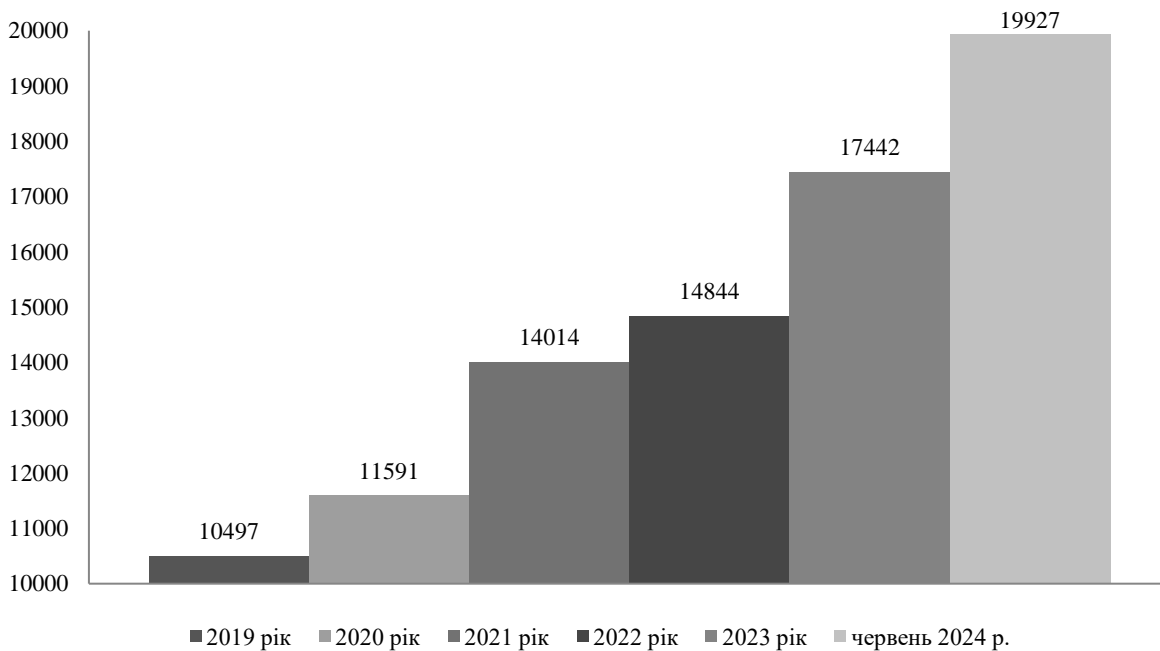

Рисунок 1. Середньомісячна заробітна плата по Україні за 2019-2024 рр., грн.

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Як свідчать дані рисунка, за останні п'ять років середній рівень заробітної плати в Україні зріс приблизно на 90%. Хоча така тенденція на перший погляд виглядає позитивною, необхідно враховувати

як фактори, що сприяли цьому зростанню, так і економічний контекст, зокрема вплив інфляційних процесів та загальної економічної ситуації. Основним чинником підвищення заробітних плат стало поступове зростання урядом рівня мінімальної заробітної плати, що автоматично стимулювало і збільшення середнього рівня оплати праці по країні. Додатково, через дефіцит кваліфікованої робочої сили, багато підприємств були змушені переглядати рівень оплати праці, щоб утримати працівників.

Варто зазначити, що зростання заробітної плати у номінальному вираженні на 90% не тотожне такому самому зростанню реальних доходів населення. Високі темпи інфляції та зростання вартості життя суттєво знецінюють цей приріст. За вказаний період істотно зросли ціни на основні споживчі товари, послуги ЖКГ, паливо та інші товари повсякденного вжитку. Крім того, збільшення заробітних плат відбувалося нерівномірно залежно від регіональної специфіки та галузевої належності. У великих містах, передусім у Києві, а також у експортно-орієнтованих секторах, темпи зростання були вищими порівняно з віддаленими або депресивними регіонами.

Слід також враховувати, що високий рівень оплати праці в окремих галузях, таких як інформаційні технології, значно підвищує середній показник по країні, проте не відображає реальної картини доходів більшості громадян.

Таким чином, збільшення середньомісячної заробітної плати в Україні на 90% за останні п'ять років зумовлене комплексом факторів, серед яких інфляція, зростання мінімальної заробітної плати, вплив трудової міграції та дефіцит кадрів. Хоча зазначене зростання свідчить про певні позитивні зміни, реальне поліпшення добробуту населення залежить від ефективного контролю за інфляційними процесами, забезпечення соціальної справедливості та підвищення рівня продуктивності праці.

Одним із ключових соціальних індикаторів є рівень бідності населення. В Україні для його оцінки застосовуються різноманітні методики, що враховують рівень доходів і витрат домогосподарств, а також доступність основних життєвих послуг. Оцінювання рівня бідності може базуватися на національних стандартах, міжнародних методологіях (зокрема, Світового банку), або на результатах суб'єктивного сприйняття добробуту через соціологічні опитування.

За методологією Світового банку, бідність визначається як життя на суму менше ніж 2,15 долара США на день [6]. Показники бідності в Україні у 2006-2007 роках перевищували рівень, зафіксований у період повномасштабної війни, і становили відповідно 26,6% та 26,4% (див. рис. 2). У 2008 році ситуація дещо покращилася: частка населення за межею бідності зменшилася до 19,3%, а в подальші роки спостерігалось поступове зниження цього показника – до 15,2% у 2010 році, 12,4% у 2011 році, 11% у 2012 році, 9,4% у 2013 році, 7,1% у 2014 році та 5,5% у 2015 році.

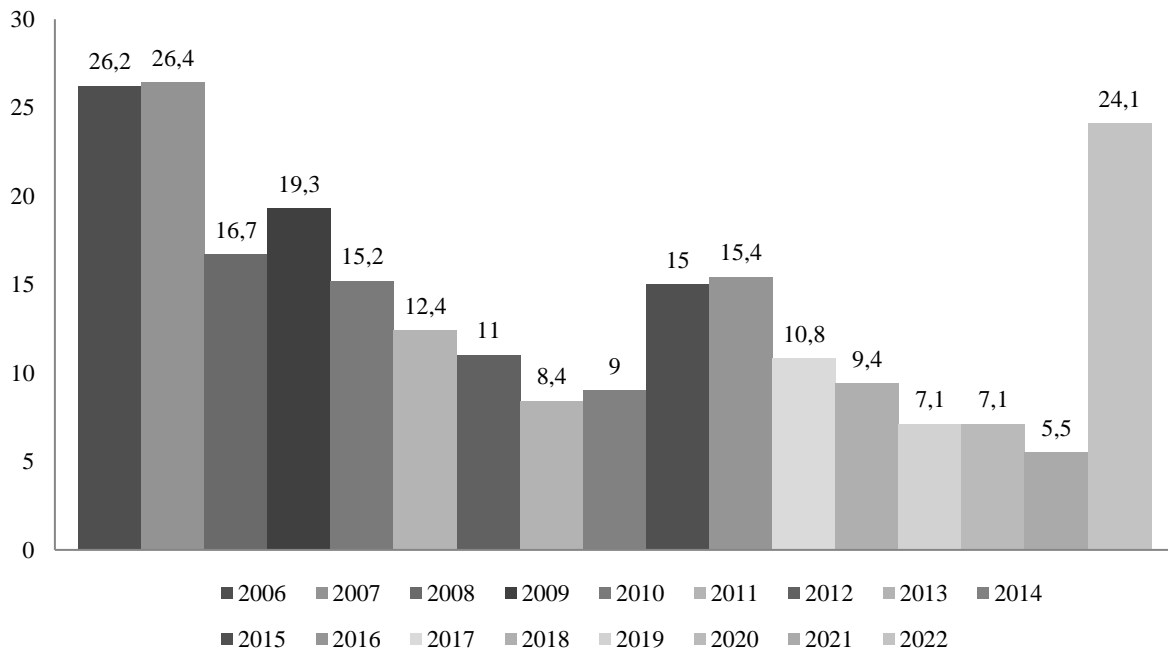

Рисунок 2. Рівень бідності в Україні за оцінкою Світового банку 2006-2022 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалами [6]

Проте у 2014-2016 роках відбулося зростання рівня бідності, що досягло у 2016 році 15,4%. Починаючи з 2017 року, ситуація поступово стабілізувалася: у 2017 році показник знизився до 10,8%, у 2018 році до 9,4%, а у 2019-2020 роках він скоротився до рівня 7,1%. Найнижче значення рівня бідності зафіксовано у 2021 році – напередодні повномасштабного вторгнення – коли лише 5,5% населення України жили за межею бідності, за даними Світового банку.

Як свідчать дані соціологічних опитувань, навіть серед працюючого населення третина респондентів зазначала, що заробітної плати вистачає лише на придбання продуктів харчування.

Згідно з результатами дослідження, проведеного Українським центром економічних та політичних досліджень імені О. Разумкова (рис. 3), у 2021 році понад 35% українців оцінювали власний рівень добробуту як низький, близько 47% – як середній, а лише 13,9% – як задовільний. У 2022 році, на тлі війни, частка тих, хто вважав себе бідним, зросла, а кількість респондентів, які оцінили своє матеріальне становище як задовільне, скоротилася до 9,6%. За підсумками 2023 року, майже половина опитаних (49,7%) характеризували свій добробут як «середній», 34% – як бідний, а частка тих, хто залишався задоволеним власним фінансовим становищем, становила 12% [7].

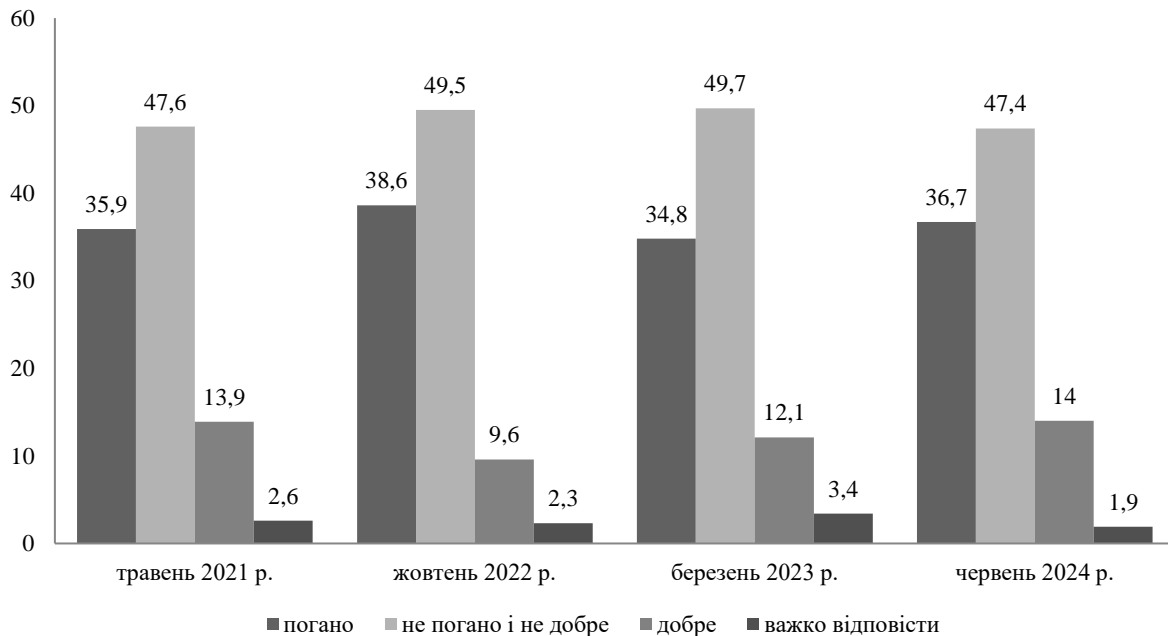

Рисунок 3. Результати соціологічного опитування українців щодо їх рівня добробуту 2021-2024 рр., %

Джерело: складено автором за матеріалами [6]

У 2024 році збереглися подібні тенденції: близько третини респондентів (приблизно 33 %) продовжували оцінювати свій матеріальний стан як бідний, водночас частка тих, хто задоволений власними доходами, дещо зросла й досягла 14%.

Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України засвідчує наявність суттєвої нерівномірності та складної динаміки, яка значною мірою обумовлюється як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, включаючи збройний конфлікт, хід економічних реформ та глобальні виклики. Незважаючи на окремі позитивні сигнали в економічній сфері, рівень добробуту населення залишається надзвичайно чутливим до кризових впливів. Етапи економічного піднесення до 2021 року сприяли поступовому зниженню рівня бідності до рекордно низьких 5,5%, однак воєнні події та макроекономічна нестабільність у 2022-2024 роках призвели до збільшення частки населення, що опинилося за межею бідності.

Висновки

У результаті дослідження встановлено, що економічна активність регіонів України є нерівномірною і значною мірою залежить від зовнішніх чинників, таких як військові дії та інфляційні процеси. Найбільшу стійкість демонструють регіони з високим рівнем концентрації бізнес-активності та залучення інвестицій.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на: детальний аналіз факторів відновлення регіональної економіки; оцінку ефективності державної підтримки малого та середнього бізнесу; розробку сценаріїв післявоєнної відбудови регіонів України з урахуванням соціальної складової та інвестиційних можливостей.

Результати проведеного дослідження можуть слугувати основою для розробки стратегій сталого розвитку регіонів у післякризовий період та сприяти формуванню цілісної політики просторового розвитку України.

Abstract

The article presents a comprehensive study of the current state of socio-economic development in Ukraine's regions under the conditions of full-scale war and ongoing global challenges. The relevance of the research is determined by the deep transformations of the national economy, structural disparities between regions, and the

necessity for effective state policy aimed at regional recovery and balanced development. In the introduction, the article outlines the importance of regional disparities in socio-economic indicators, highlighting the influence of external factors such as war, inflation, and investment shifts on the economic environment of Ukraine's territories.

The purpose of the article is to provide an in-depth assessment of the socio-economic development of Ukrainian regions and to identify the main trends, risks, and potential strategies for future recovery. The research tasks include analyzing the dynamics of gross regional product (GRP), capital investments, business structure by size of enterprises, household income and expenditure levels, as well as evaluating the dynamics of poverty levels in different regions of Ukraine.

The methodological basis of the study is a structural analysis of official statistical data from the State Statistics Service of Ukraine, World Bank reports, and national sociological surveys. The research employs comparative analysis, dynamic series analysis, and descriptive statistics to assess changes over time and across different regions. Special attention is paid to the evaluation of regional GRP trends, capital investment volumes, and enterprise activity levels, including micro, small, medium, and large businesses.

The results of the study show that until 2021, there was stable growth in GRP and capital investments across most regions of Ukraine. However, the outbreak of war in 2022 led to a significant decrease in investment activity and a disruption of economic dynamics. Despite this, a partial recovery was observed in 2023, particularly in Kyiv and central regions. The structure of entrepreneurship demonstrates the resilience of micro and small enterprises, which account for approximately 95% of all businesses in Ukraine. Income levels across regions have started to recover in 2023, although expenditure growth outpaces income, which raises concerns about real household purchasing power. The study also identifies an increase in poverty levels following the full-scale invasion, reversing previous positive trends observed before 2021.

In conclusion, the research highlights the uneven socio-economic development of Ukraine's regions and emphasizes the need for targeted regional policies to mitigate disparities. The findings underline the importance of supporting small and medium enterprises, encouraging investment in regional economies, and ensuring social support for vulnerable groups. The article suggests further research into regional recovery strategies, particularly focusing on post-war reconstruction and resilience-building in affected territories.

Список літератури:

1. Вершигора Ю.З. Нерівномірність розвитку регіонів України та шляхи її подолання / Ю.З. Вершигора, В.Г. Вершигора // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2017. – Вип. 23(2). – С. 25-28. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23\(2\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23(2)__7).
2. Плахотнюк В.В. Теоретичні основи забезпечення фінансової самостійності регіонів / Економіка та суспільство. 2023. Вип. 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-157.
3. Нечипоренко А.В. Фінансові інструменти регіонального розвитку: теоретичний аспект. Сучасні тенденції економічного розвитку регіонів: теоретичні та прикладні аспекти: матеріали VI міжнародної науково-практичної Інтернетконференції. Одеса: ОДАБА, 2024. с. 170. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49218/1/A_Nechyporenko_ST%D0%95RR_2024_FEU.pdf.
4. Шпак Ю.В. Кластерний підхід в управлінні територіальним розвитком України / Ю.В. Шпак // Публічне управління та митне адміністрування. – 2020. – No 2(25). – С. 187-191. DOI: 10.32836/2310-9653-2020-2.32.
5. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Світовий банк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview>.
7. Світовий банк. Poverty & Equity Brief Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://databankfiles.worldbank.org/public/ddpext_download/poverty/987B9C90-CB9F-4D93-AE8C-750588BF00QA/current/Global_POVEQ_UKR.pdf.
8. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. Оцінки громадянами соціально-економічної ситуації та соціально-економічної політики влади, соціальне самопочуття громадян (вересень 2024р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/43XooYW>.

References:

1. Vershyhora, Y.Z., & Vershyhora, V.H. (2017). Uneven development of Ukraine's regions and ways to overcome it. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management*, 23(2), 25-28. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23\(2\)__7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23(2)__7) [in Ukrainian].
2. Plakhotniuk, V.V. (2023). Theoretical foundations of ensuring financial independence of regions. *Economy and Society*, 56. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-56-157 [in Ukrainian].
3. Nechyporenko, A.V. (2024). Financial instruments of regional development: theoretical aspect. In *Modern trends of economic development of regions: theoretical and applied aspects: Materials of the VI International Scientific and Practical Internet Conference* (p. 170). Odesa: ODABA. Retrieved from: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49218/1/A_Nechyporenko_ST%D0%85RR_2024_FEU.pdf [in Ukrainian].
4. Shpak, Y.V. (2020). Cluster approach in territorial development management of Ukraine. *Public Management and Customs Administration*, 2(25), 187-191. DOI: 10.32836/2310-9653-2020-2.32 [in Ukrainian].
5. State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
6. The World Bank. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview> [in Ukrainian].
7. The World Bank. Poverty & Equity Brief Ukraine. Retrieved from: https://databank.files.worldbank.org/public/ddpext/download/poverty/987B9C90-CB9F-4D93-AE8C-750588BF00QA/current/Global_POVEQ_UKR.pdf [in Ukrainian].
8. Razumkov Centre. (2024). Citizens' assessments of the socio-economic situation and socio-economic policy of the authorities, social well-being of citizens (September 2024). Retrieved from: <https://bit.ly/43XooYW> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Гусаріна Н.В. Оцінка сучасного рівня соціально-економічного розвитку регіонів України / Н.В. Гусаріна // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2025. – № 2 (32). – С. 52-60. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/ejopu/2025/No2/52.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.02.2025.6. DOI: 10.5281/zenodo.15758145.

Reference a Journal Article:

Husarina N.V. Evaluating the Current Level of Socio-Economic Development of Ukrainian Regions / N.V. Husarina // *Economic journal Odesa polytechnic university*. – 2025. – № 2 (32). – P. 52-60. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/ejopu/2025/No2/52.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.02.2025.6. DOI: 10.5281/zenodo.15758145.

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons "Attribution" 4.0.